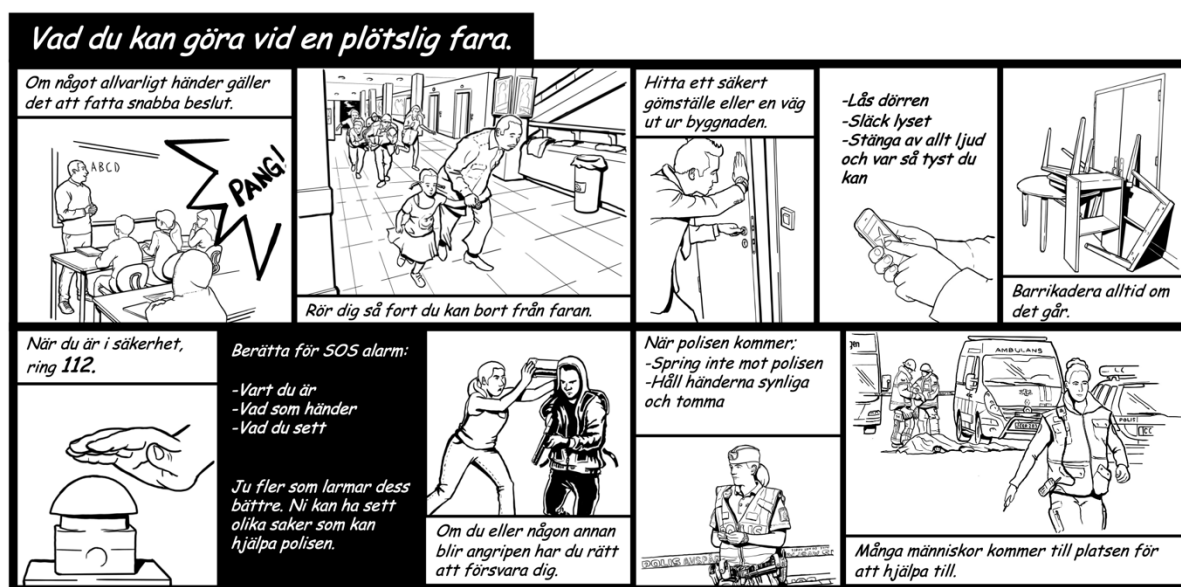

Central handlingsplan för Pågående Dödligt Våld (PDV)

Detta är en central handlingsplan för hur Österåkers kommuns förskolor, grundskolor och gymnasium hanterar våldshandlingar med stora konsekvenser, exempelvis PDV. För det kommunala enheterna finns tillägg som inte framkommer i denna plan. Denna plan är för alla huvudmän.

Inledning

Den enskilt viktigaste skydds- och säkerhetsåtgärden vid våldshandlingar med stora konsekvenser, exempelvis PDV, är att höja medvetenheten hos personal och elever. Framför allt handlar det om att höja förmågan och kunskapen så att varje individ självständigt kan agera på ett riktigt sätt vid ett pågående attentat. Denna handlingsplan ska användas löpande som underlag för att träna och öva.

Vi som arbetar med barn och elever inom utbildning har (till skillnad från PDV i exempelvis köpcentrum) möjlighet att förebygga psykisk ohälsa hos våra barn och elever genom vårt dagliga arbete. Vi arbetar löpande för att säkerställa hög undervisningskvalitet och goda professionella relationer, vilket är en helt avgörande skyddsfaktor mot PDV. Barn- och elevhälsoarbetet innefattar rutiner för tidig upptäckt och oro för barn och elever. Men ibland räcker det inte.

Vad är PDV?

En PDV-attack innebär att en eller flera personer angriper en plats eller byggnad med syfte att skada och/eller döda så många som möjligt. Begreppet PDV inkluderar bland annat skolattacker och terrorattentat.

- Valet av offer sker oftast slumpmässigt.
- Attacken är oförutsägbar och eskalerar fort.
- Gärningspersonen eller personerna är ofta beväpnade.
- Attacken kräver ett snabbt agerande av alla på platsen.

Denna handlingsplan har 3 avsnitt: Innan PDV, Under PDV och Efter PDV.

Innan PDV

Det viktigaste är att så många som möjligt inom enheten ska vara så mentalt förberedda att de vid PDV har hög förmåga att använda de 5 verktygen beskrivna nedan i avsnittet: "Under PDV".

Här följer några delar som hjälper oss med hög mental förberedelse:

Aktivitet	Hur? (FÖRSLAG)	Frekvens	Ansvarig
Utbildning på enheten kopplat till genomgång av denna handlingsplan	Personalmöten/APT/Studiedagar	Löpande	Rektor och PDV-ansvarig
Inventera lokaler ur ett säkerhetsperspektiv	Se förslag nedan.	1 gång årligen	Rektor och PDV-ansvarig
Utbildning om hur man stoppar blödning.	I samband med HLR.	1 gång vart annat år.	Rektor och PDV-ansvarig
Samtala om riskfaktorer och rutiner kopplat till dessa.	Personalmöten/APT/Studiedagar	Löpande	Rektor och PDV-ansvarig

Läs mer nedan:

Utbildning och mental förberedelse:

- Genomför regelbundna utbildningar inom enheten (både teoretiskt och praktiskt) om vad PDV innebär och hur man ska agera. Utgå ifrån denna handlingsplan.
- Det är viktigt att både träna och öva.
Träning handlar om att bygga förmåga - Övning handlar om att pröva förmågan.
- Inkludera moment för mental förberedelse så att personal och elever är mentalt redo att agera vid en PDV-händelse, till exempel diskutera fiktivt scenario på ett APT.
- Träna och öva olika scenario - om PDV sker kan man aldrig förutse händelseförloppet. Förloppet skapar kaos och sker mycket hastigt. Ingen kommer att ha fullständig information. Varje individ måste agera självständigt!

Inventering av lokaler och material:

- Inventera lokaler ur ett säkerhetsperspektiv. Identifiera och markera alla möjliga flyktvägar och säkra platser inom byggnaden.
- Vilka utrymmen är låsbara och vilka utrymmen har du tillgång till?
Gärningspersonen använder minimalt med tid på låsta utrymmen. Lås och barrikadera!
- Diskutera och dokumentera olika plaster i lokalen och vad dessa platser innebär för säkerheten och hur de kan användas vid en krissituation.
- Var finns material för att kunna stoppa stora blödningar? Kan du använda din egen tröja eller något annat för att stoppa blödningen?

Handlingsplan och system:

- Implementera denna centralt framtagna handlingsplan för hur vi bör agera vid PDV. Diskutera handlingsplanen ofta (exempelvis en kort stund på varje APT). Detta bidrar till mental förberedelse. Viktigt att man på varje enhet går igenom lokalernas förutsättningar, fördelar ansvar samt genomför utbildningar systematiskt.

Regelbundna övningar och repetition:

- Genomför regelbundna utbildningar samt övningar för personalen för att säkerställa att samtlig personal vet hur man snabbt och säkert kan lämna eller inrymma byggnaden eller söka skydd. Detta inkluderar både teoretiska och praktiska övningar.
- Utbilda personal och elever i hur man stoppar stora blödningar och genomför regelbundna övningar för att säkerställa att alla vet hur man agerar vid skador.

Förebyggande insatser

En gemensam faktor hos gärningspersonerna är ensamhet och utanförskap, upplevd orättvisa och inte sällan psykisk ohälsa. Genom att aktivt arbeta med ordningsregler och bemötande skapas en trygg förskole- och skolmiljö för alla. Med tidiga insatser vid oro och rutiner för stöd ökar vi förmågan att hjälpa barn och elever som mår dåligt och därmed minskar vi risken för framtida händelser.

Se över enhetens rutiner:

- Vet all personal på enheten vilka riskfaktorer man ska uppmärksamma hos ett barn/en elev?
- Vad gör vi på min förskola/skola om vi upplever oro för ett barn eller en elev? Vilka rutiner har vi för att hantera inkommen oro?
- Vilken hjälp finns att få inom vår enhet, och vem vänder jag mig till?

SAMVERKAN

Förskolan och skolan har ansvar för att skapa en trygg miljö för alla barn och elever samt att erbjuda stöd för de som behöver det. Huvuduppdraget för förskola och skola är dock utbildning och därför behöver vi ofta samverka med andra aktörer då vi får oro kring ett barn eller en elev. En god och tillitsfull relation med vårdnadshavarna är oftast helt avgörande.

Österåkers kommun har samverkansmodellen Backa barnet där flera samhällsaktörer skrivit på en överenskommelse att tillsammans arbeta för barnets bästa.

- Polisen
- CVE – Centrum mot våldsbejakande extremism
- Socialtjänsten
- Ungdomspsykiatri
- BUMM/BUP
- BVC
- Kommunen

Under PDV

Vid en PDV-händelse kommer det att bli kaos och ingen kommer att ha fullständig information. Du måste själv fatta beslut och agera snabbt. Det är inte möjligt att påverka gärningspersonen eftersom hen är högmotiverad och förberedd.

Agera direkt - vänta inte på facit – du kan alltid ta nya beslut!

Här följer 5 delar att fokusera på.

Vilken del som sker först, beror av rådande situation. Numreringen är satt utifrån prioritering om möjligt. Exempelvis om det inte går att fly - försök att gömma dig, osv.

1. Fly:

Om möjligt och lämpligt, lämna området så snabbt och säkert som möjligt. Identifiera och använd de möjliga flyktvägarna exempelvis, fönster, bakdörrar och så vidare. Var medveten om dina omgivningar.

2. Sök skydd:

Om det inte är möjligt eller lämpligt att fly på ett säkert sätt, sök skydd. Hitta en plats där du kan gömma dig, lås dörrar, dra för gardiner och barrikadera dörrar om möjligt. Släck lamporna och stäng av ljudet på all elektronik. Håll dig tyst och undvik att dra uppmärksamhet till dig själv.

3. Larma 112:

Ju snabbare du larmar, desto snabbare är hjälp på väg. Larma 112 så fort du kan göra det utan att utsätta dig för ytterligare fara. Ju fler som larmar desto bättre då ni kan ha olika information som är viktig för polisens agerande. Du gör så gott du kan. Larmoperatören vet vilken information som är viktig och styr samtalet.

Frågor du besvarar vid ett larmsamtal om PDV:

- Vad är det som har hänt?
- Var någonstans inträffar händelsen? *(kan du adressen till förskolan/skolan?)*
- Signalement och antal gärningspersoner?
- Beväpning?
- Skador?

När polisen kommer – Följ deras instruktioner!

I Sverige har samtliga poliser utbildning för att agera vid en PDV-händelse. Polisens taktik är offensiv och går ut på att rädda liv genom att lokalisera gärningspersonen och avbryta händelseförloppet. De vet inte vem de letar efter.

Du kan hjälpa polisen genom att:

- Hålla händerna öppna och armarna uppsträckta.
- Ha tomma händer, släpp allt.
- Bete dig så lugnt du förmår.
- Ställ inga frågor.
- Följ polisens instruktioner.

4. Akutsjukvård:

Om du eller någon annan är skadad, försök att ge första hjälpen tills professionell hjälp anländer. Av tidigare attacker i Sverige och internationellt, vet vi att det oftast innebär att agera för att stoppa stora blödningar. Sjukvårdspersonal kommer inte in i byggnaden förrän faran är över. Det kan vara upp till dig och din handlingskraft att rädda liv. Använd grundläggande kunskaper för att stoppa blödningar och stabilisera skador.

5. Försvara dig:

Som en sista utväg, om du är direkt hotad och det inte finns någon annan möjlighet, försök att försvara dig själv. Använd vad som helst som kan fungera som ett vapen och agera med beslutsamhet för att överleva. Utnyttja din nödvärnsrätt (Brottsbalken 24:1 §). Vid en PDV-attack handlar det om självförsvar genom att slåss för ditt liv.

- Attackera med överraskning och om möjligt från sidan eller bakifrån.
- Använd tillhyggen (en stol eller liknande) som vapen eller för att kasta mot hotet.
- Hjälp varandra och angrip hotet tillsammans.
- Skrik så högt du kan.
- Fortsätt till faran är över.

Viktigt att tänka på under PDV:

- Agera direkt - vänta inte på facit för det finns inget facit – du kan alltid ta nya beslut!
- Var tyst och lyssna med alla sinnen för att få beslutsunderlag. Ett litet ljud eller synintryck kan göra att dina beslut ändras på sekundbasis.
- Försök inte att förhandla med gärningspersonen.
- Försök inte att spela hjälte om det inte är absolut nödvändigt för att rädda liv.

Efter PDV

Förloppet för PDV är snabbt och ofta över inom 15-20 minuter. Efter en PDV-händelse finns det mycket stöd att få.

Omhändertagande och stöd:

- Förutom polis och räddningstjänst kommer kommunens krisledning att stödja många delar så att den drabbade enheten avlastas. Den drabbade enheten kommer inte att vara ensam.
- Stöd från civilsamhället, inklusive organisationer som Röda Korset och kyrkan, kommer att ge stöd till de drabbade, i form av krisstöd och samtalsterapi till elever och personal.
- Det kommer att finnas öppna lokaler för att låta människor samlas, prata och bearbeta händelsen tillsammans.
- Andra kommuner som har erfarenhet av PDV kommer att finnas som handfast stöd med allt som kan tänkas behövas.

Kommunikation och information:

Informera alla berörda parter om vad som har hänt och vilka åtgärder som vidtas. Rektorn eller annan ansvarig person på den drabbade enheten ska inte hantera media, utan att detta sköts med fördel av en utsedd kommunikationsansvarig inom huvudman.

Utvärdering och förbättring:

En tid efter PDV-händelsen kommer kommunens krisledning tillsammans med den drabbade enheten:

- Genomföra en utvärdering av händelsen och identifiera förbättringsområden.
- Revidera handlingsplaner och checklistor baserat på lärdomar från händelsen.
- Dokumentera alla åtgärder och kommunikationer som gjordes under händelsen för att förbättra framtida krishantering.

Källor samt användbara länkar:

<https://www.mcf.se/>

www.skolverket.se

[Krisledningspodden med Lena Ljungdahl \(finns där poddar finns\)](#)

Våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan.

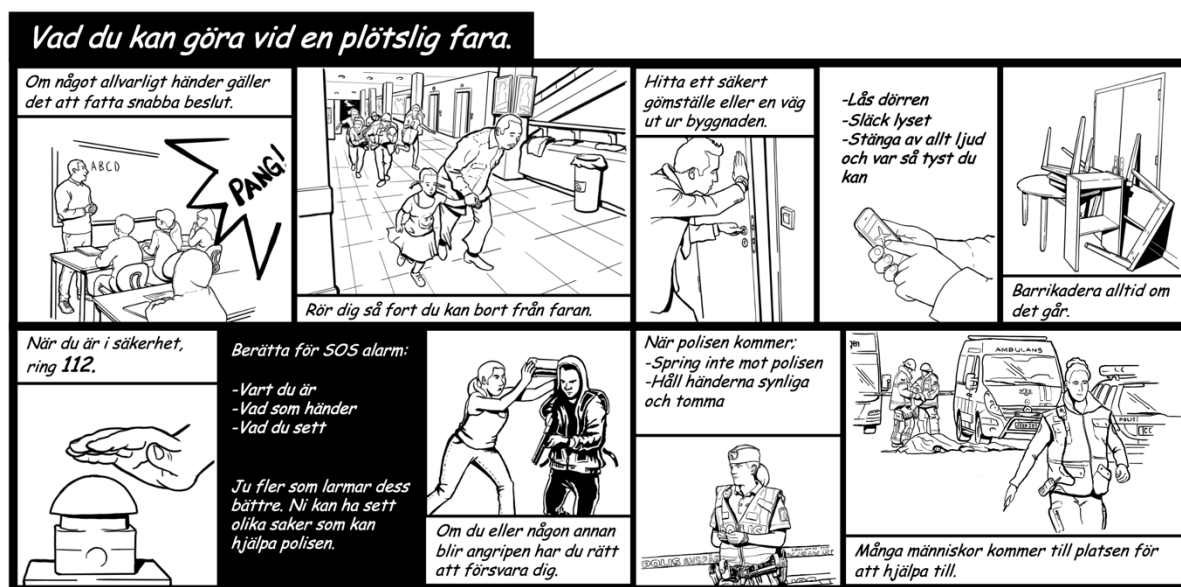
<https://www.mcf.se/sv/publikationer/valdshandlingar-med-stora-konsekvenser-i-skolan/>

Skolattack.se

<https://www.youtube.com/watch?v=A4bSFdq371A>

<https://cve.se/>

<https://polisen.se/utsatt-for-brott/polisanmalan/sakerhet-och-ordning-i-samhallet/skolattacker/>

Slut.